

PHASELIS

Disiplinlerarası Akdeniz Araştırmaları Dergisi
Journal of Interdisciplinary Mediterranean Studies

Issue IV (2018)

Perge'den Yeni Mezar Yazıtları

New Funerary Inscriptions from Perge

Elif ALTEN GÜLER – Şenkal KİLEÇİ

The entire contents of this journal, *Phaselis: Journal of Interdisciplinary Mediterranean Studies*, is open to users and it is an 'open access' journal. Users are able to read the full texts, to download, to copy, print and distribute without obtaining the permission of the editor and author(s). However, all references to the articles published in the e-journal *Phaselis* are to indicate through reference the source of the citation from this journal.

Phaselis: Journal of Interdisciplinary Mediterranean Studies is a peer-reviewed journal and the articles which have had their peer reviewing process completed will be published on the web-site (journal.phaselis.org) in the year of the journal's issue (e.g. Issue III: January-December 2017). At the end of December 2017 the year's issue is completed and Issue IV: January-December 2018 will begin.

Responsibility for the articles published in this journal remains with the authors.

Citation Elif ALTEN GÜLER – Şenkal KİLEÇİ, "Perge'den Yeni Mezar Yazıtları". *Phaselis* IV (2018) 343-349. <http://dx.doi.org/10.18367/Pha.18020>

Received Date: 14.09.2018 | Acceptance Date: 18.11.2018

Online Publication Date: 22.11.2018

Editing Phaselis Research Project
www.phaselis.org

Perge'den Yeni Mezar Yazıtları

New Funerary Inscriptions from Perge

Elif ALTEN GÜLER * Şenkal KİLECI **

Öz: Bu çalışmada Antalya Müze Müdürlüğü başkanlığında yürütülen Perge kazılarında 2017 yılında ele geçmiş biri çift dilli, diğerleri ise Hellence olan üç yeni mezar yazıtı tanıtılacaktır. Yazıtlardan ilki Batı Sütunlu Cadde'de, ikincisi Doğu Sütunlu Cadde'deki su kanalında parapette; diğeri ise kilisenin sol kısmında yerde yüksek-zemin taşı şeklinde şipolyen malzeme olarak kullanılmıştır. Gaius oğlu Aiaks'a ait olan ilk mezar taşı bilingual yazıtının harf karakterlerinden ötürü MS III-IV. yüzyıla tarihlendirilmiştir. İkinci mezar taşı ise Meleagros ve ailesi için yaptırılmıştır. Yazıt, harf karakterleri temel alınarak MS II. yüzyıla; üçüncü ve son mezar taşının ise Klyte adında bir kadına ait olduğu düşünülürken yazıtla ilişkin iki ayrı önerme yapılmış ve yazıt Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Perge, Mezar Yazıtı, Mezar Taşı, Epigrafi, Roma Dönemi

Abstract: In this study three funerary inscriptions are introduced, one of which is bilingual and the others are ancient Greek. All were found at the excavations in Perge carried out by the directorate of Antalya Museum in 2017. One of the inscriptions is located at the Western Collanaded Street and the other one is at the Eastern Collanaded Street, used as parapets. The third one is situated at the entrance of the church, on the left side as a part of pavement. The first mentioned inscription has the name Ajax son of Gaius in nominative case and dated to AD III-IVth century based upon its lettering. The second one is erected for Meleagrus and his family and dated to AD IInd century. The last inscription is thought to belong to a woman named Clyte, but also two suggestions are made for the inscription. The inscription is dated to Roman Empire Period.

Keywords: Perge, Funerary Inscription, Grave Stone, Epigraphy, Roman Period

1. Aiaks'ın Mezar Taşı

Kireç taşından, alttan ve üstten profilendirilmiş mezar taşı. Batı Caddesi üzerindeki su kanalının duvarında şipolyen malzeme olarak kullanılmış (Fig. 1). Yazılı kısım kanal dışına bakacak şekilde konumlandırılmış halde sol yana yatırılmıştır. Zaman içerisinde üst ve alt kısımlardaki profilli kısım ile yazıtın bazı kısımları tahrip olmuştur. Taş üzerindeki metin tamamen korunmuş olup yazıttaki her satırın ilk karakteri yer döşemesiyle kesişmektedir (Fig. 2). Bilingual olan yazıt taşıyıcısının üç satırlık yazıtının bir satırı Latince, diğer iki satırı ise Hellence olarak kazınmıştır.

* Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Antalya. elifalten@akdeniz.edu.tr

** PhD., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları ABD, Antalya. senkalkileci@gmail.com

Burada sunulan çalışma, Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SBA-2018-3630 no'lu proje kapsamında desteklenmiştir.

Buluntu Yeri: Batı Caddesi su kanalı duvarı

Ölçüler: Yük.: 1.124 m; Gen.: 0.20 m; Der.: 0.29 m; Harf Yük.: Lat.: 0.05-0.06 m; Hel.: 0.03-0.04 m.

Tarih: MS III-IV. yüzyıl (harf karakterinden ötürü)

Fig.1

Fig. 2

- [- -] Aiax C(ai) f(ilius) Cor(nelia)
 2 [- -] ΑΙΑΞ ΓΑΙΟΥ υἱος Κορνη-
 λία

Çeviri: *Cornelia tribus'undan Gaius'un oğlu*
 [- -] *Aiaxs.*

Hellence ve Latince olmak üzere bilingual kazınmış yazıttaki isimlerden Aiaks'ın Hellence aslı Aias (Αἴας)'tır. Bu ismin en erken kaydı Homeros'un İlias destanında bulunmaktadır: Büyük ve Küçük Aias'lar. Salamisli Telamon ile Periboia'nın oğlu olan Aias (Büyük), Troia Savaşı'nda Akhilleus'ten sonraki en yiğit savaşçı olarak nitelendirilmektedir¹. Telamon oğlu Aias'ın adı Lykia'da Khoma kentinde MÖ IV-III. yüzyıla tarihlenen bir yazıtta da geçmektedir. Bu yazıtta Osabimis oğlu Osses, büyükbabası Osses ve onun babası Manossas için yaptırdığı bir mezar taşında her ikisinin de cesurlukta Telamon oğlu Aias'a denk (Αἴαντι ὁμῳοῖς Τελαμῶνος) olduklarını dile getirmektedir². Bu durum Telamon oğlu Aias adının bölgede uzun süre önce kullanıldığı bilgisini doğrulamaktadır. Ancak Aias isminin Latinize edilmiş formu olan Aiax formuna ne Perge antik kentinde ne de Pamphylia Bölgesi'ndeki epigrafik belgelerde günümüze kadar rastlanmıştır³. Bu açıdan bahsi geçen isim kentte ve hinterlandında ilk kez kaydedilmiştir. Yazıttan anlaşıldığı üzere Aiaks, *Cornelia tribus'*una kayıtlı bir Roma vatandaşı konumunda olmalıdır. Bu nedenle söz konusu kişinin

¹ Hom. *Il.* II. 768-769. Telamon oğlu Aias hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Toepffer 1984; Kearns 2002, 410.

² Barbantani 2014, 319.

³ İonia Bölgesi'nden Smyrna'da karşılaşılan Aiaks için bk. *ISmyrna* 400.

bir *praenomen* ve *gentilicum*'u ya da en azından bir *nomen gentilicum*'u olması gerekmektedir. Ancak yazıt taşıyıcısının bu kısmı zemin döşemesinin altında kaldığı için okunamamaktadır. Kentteki yazıtlarda *Cornelia tribus*'una ilişkin bir kayda daha önce rastlanılmamıştır. Kentte bilinen diğer *tribus*'lar ise şöyledir: Collina, Cyrina, Romulia, Sabina, Voltinia. Kentte ayrıca Athena, Hermes ve Hephaistos *phyle*'lerinin varlığı da bilinmektedir⁴.

Aiaks'ın babasının *praenomen*'i olarak görülen *Gaius* ise kentte daha önce Π. 'Ιούλιος Γαῖου υἱὸς Κρίσπος... (IPerge 359) ve Νίπρος Γαῖου... (IPerge 414) şeklinde iki kez kaydedilmiştir.

2. Meleagros ve Ailesinin Mezar Taşı

Doğu sütunlu caddede su kanalı parapeti olarak, yazıtlı yüzeyi su kanalının içine bakacak şekilde kullanılmış olan kireç taşından mezar taşı (Fig. 3). Söz konusu yazıt taşıyıcısı yarısına kadar yoğun bir kireç tabakasıyla kaplı halde ortaya çıkarılmıştır (Fig. 4). Temizlenen malzeme üzerinde altı satırlık Hellence yazıt korunmuş ve sağlam bir şekilde günümüze ulaşmıştır.

Ölçüler: Yükl.: 0.59 m; Gen.: 1.16 m; Der.: 0.27 m; Harf Yükl.: 0.06-0.07 m.

Tarih: MS II. yüzyıl (omeganın yazım stili dolayısıyla Ω)

Fig. 3

Fig. 4

- Μελέαγρος Ικрасεως
ἐαυτῶι καὶ τοῖς ἰδίοις
3 κατὰ ἐντολὴν διὰ Ἐπι-
τεύξεως Μελεάγρου
τῆς γυναικὸς αὐτοῦ
6 καὶ ἐπιτρόπου

Çeviri: *Ikrisis oğlu Meleagros, isteği uyarınca aynı zamanda vasisi de olan karısı Meleagros kızı Epiteuksis aracılığıyla kendisi ve ailesi için (yaptırdı).*

Str. 1 ve 3-4: Söz konusu satırlarda geçen "Meleagros, Ikrisis, Epiteuksis" adları kentte ilk kez kaydedilmiştir. Bu adlardan Meleagros'a Lykia'da sıkça rastlanmakta olup⁵ *Ikrisis* adı daha önce

⁴ Kentteki *phyle* ve *tribus* isimleri genellikle MS. I-II. yüzyıldaki yazıtlarda geçerken söz konusu yazıtlardaki kişilerin Roma vatandaşı olduğu ve Asia Minor'a görev için geldikleri anlaşılmaktadır (IPerge 24; 60; 61; 79; 154; 222; 293). Öyle ki Aiaks'ın da Roma vatandaşı olduğu *tribus* adından anlaşılırken diğer Roma vatandaşları gibi görev icabı kentte bulunduğu ve yazıtı yazdırdığı düşünülebilir.

Ayrıca Perge'deki *tribus* ve *phyle* isimleri için bk. IPerge s.v. Indices (s.v. Römische Tribus ve Phylen).

⁵ BCH II, 614 no. 38; XVI, 438 no.81; XVI, 440 no. 88; Heberdey – Kalinka 1897, 2 nos. 7; 15, 50; 37, 49; Bean 1965-1967, 14 no. 20; Schindler 1972, 2; IGR III 467; II 11-23; III 474; TAM II 168; 238; 371; 660.

sadece Attaleia’da kaydedilmiştir⁶.

Str. 3: “κατὰ ἐντολήν” veya “κατὰ τὴν ἐντολήν” kullanımı çok sık olmamakla birlikte Pisidia, Lykaonia, Pamphylia ve Lykia bölgelerindeki mezar yazıtlarında rastlanılmaktadır⁷. “Buyurmak, emretmek ve istemek” anlamındaki ἐντέλλειν fiilinden türeyen ἐντολή kelimesi “emir, buyruk, istek” anlamına gelmektedir⁸. Çoğunlukla *emri üzerine* şeklinde kullanılan κατὰ ἐντολήν burada *isteği üzerine* şeklinde çevrilmiştir⁹.

Str. 6: Bu yazıtta “vasi” anlamında kullanılan ἐπίτροπος kelimesi Perge kentinde daha önce bir yazıtta daha bu anlamıyla kaydedilmiştir¹⁰.

3. Klyte’nin Mezar Taşı

Kilise girişinin sol yan kısmında devşirme olarak kullanılmıştır. Üç satırlık Hellence yazıt barındıran blok kireç taşıdan imal edilmiştir. Yazıt taşıyıcısı sol kısımdan yer yer hasar almış; sağ kısımdan ise kırıktır.

Ölçüler: Yükl.: 0.60 m; Gen.: 0.78 m; Der.: 0.27 m; Harf Yükl.: 0.05-0.08 m.

Tarih: Roma İmparatorluk Dönemi (karakter baz alınarak)

Δικαῖος [- - - - -]
2 Κλυτὴ τῇ γ[- - - - -]
μου καὶ οἷς [ἄν - - - - -]

Str. 1: “Dikaïos” adından sonra, kırık olan kısımda, *genetivus casus*’ta taşı yaptıran kişinin babasının adı beklenmelidir. Ancak bu ad Perge antik kentinde daha önce kaydedilmediği için buna ilişkin bir öneri getirilememektedir. Söz konusu isim Perge’ye en yakın kentler arasından Attaleia’da ve Aspendos’ta kaydedilmiştir¹¹.

Str. 2: Κλυτή kelimesi Hellence “ünlü, tanınan, bilindik veya asil” anlamına gelen üç bitimli κλυτός sıfatının *femininum* çekimidir. Ancak burada κλυτή’nin bir sıfattan çok isim olduğu düşünülebilir. Söz konusu kelime bir şahıs ismi olarak kentte ve bulunduğumuz coğrafyada daha önce kaydedilmemiştir¹². Κλυτή’nin ad olması durumunda, satırın devamında gelen τῇ γ[- - - -]

⁶ Tam metin için bk. Bosch – Atlan 1947, 106 no. 22; Bean 1958, 28; SEG XVII.71, 8: Ἰκρασὶς Ἐρμαπίου.

⁷ Örnekler için bk. SEG XLI 1288; Sterret 1888, 287 no. 407/8; Bean – Mitford 1970, 46 no. 23; Bean 1971, 9 no. 7; Haspels 1971, 331 no. 88; Laminger-Pascher 1992, no. 424.

⁸ Liddle – Scott 1883, 488 s.v. ἐντολή.

⁹ DGE en línea s.v. ἐντολή.

¹⁰ Ormerod – Robinson 1910, 231 no. 9; Merkelbach – Şahin 1988, 158, no. 151; SEG VI.672; IPerge 65+76.

¹¹ Attaleia’da Roma İmparatorluk Dönemi’ne tarihlenen Dikaïos adı için bk. SEG VI.667: Κ(όϊντος) Πομπέϊος(?) Δίκαιος; Aspendos’ta MS III-IV. yüzyıla tarihlenen Dikaïos için bk. SEG XXXVIII 1357b.

¹² Puteoli’deki (İtalya) Dikaiarkhia’da kaydedilen azade Klyte için bk. CIL X 2415 ve LGPN 3a; Bulgaristan Varna’daki Odessos antik kentinde kaydedilen Klyte için bk. LGPN 4.

ifadesinin, şahsın kim olduğunu tanımlayan *appositio* olma ihtimali yüksektir¹³. Buna istinaden satırda kayıp olan kısım için yapılabilecek tamamlamalar τῇ γ[υναικί] | μου (*IPerge* 373; 453; 454; 455); τῇ γ[λυκυτάτῃ γυναικί] | μου; τῇ γ[λυκυτάτῃ συμβίῳ] | μου (*IPerge* 449) şeklinde önerilebilir. Bunlar arasından üçüncü satırdaki tamamlamalara istinaden, karakter sayısı (18-21) baz alınarak, aşağıda belirtilen önermeler yapılabilir.

Str. 3: “μου” (benim) *possesive pronomen*’iyle başladığı düşünülen satırın devamında καὶ οἷς kalıbını tamamlayan birinci tekil şahsa ait bir fiil çekimi beklenmektedir. Söz konusu kalıp ya ‘vasiyet ettiğim’ anlamındaki διατάξωμαι ya da ‘istediğim’ anlamındaki βουληθῶ fiili olabilir¹⁴.

Bu veriler ışığında yazıtın kırık kısmına ilişkin şu öneriler yapılabilir:

Öneri 1

- Δικαῖος [τοῦ δεῖνος ἐαυτῷ καὶ]
2 Κλυτῇ τῇ γ[υναικί]
μου καὶ οἷς [ἂν βουληθῶ]

Çeviri: (Ben) [falancanın oğlu] *Dikaïos*,
[kendim, eşim] *Klyte ve istediğim kişiler için*
(bu mezarı yaptırdım).

Öneri 2

- Δικαῖος [τοῦ δεῖνος ἐαυτῷ καὶ]
2 Κλυτῇ τῇ γ[λυκυτάτῃ συμβίῳ/γυναικί]
μου καὶ οἷς [ἂν διατάξωμαι]

Çeviri: (Ben) [falancanın oğlu] *Dikaïos*,
[kendim, pek tatlı eşim] *Klyte ve vasiyet*
ettiğim kişiler için (bu mezarı yaptırdım).

¹³ İsimden önce belirtilen kullanımlar için bk. *IPerge* 23; 157; 200; 201; 259; 396; 405; 419; 428; 451; 452.

¹⁴ Perge'deki διατάξωμαι fiilinin kullanımı için bk. Mansel – Akarca 1949, 10 no. 8; 18 no. 26; *SEG* XVII. 630; Bean 1958, 57-58 no. 61; Merkalbach – Şahin 1988, 139 no. 174; 143 no. 81; 151 no. 102; Peek 1955, 1083; *IPerge* 364; 373; 411; 443-444; 460; *SEG* XVII. 635. βουληθῶ için bk. *SEG* XXXVIII.1408, Merkalbach – Şahin 1988, 143 no. 80; *IPerge* 443.

BİBLİYOGRAFYA

- ABSA*
 Barbantani 2014
Annual of the British School at Athens. [BSA] London.
 S. Barbantani, "Déjà la pierre pense où votre non s'inscrit". Eds. R. Hunter, A. Rengakos – E. Sistakou, *Hellenistic Studies at a Crossroads: Exploring Texts, Contexts and Metatexts* (2014) 301-334. Berlin/Boston.
- BCH*
 Bean – Mitford 1970
Bulletin de correspondance hellénique. Paris.
 G. E. Bean – T. B. Mitford, *Journeys in Rough Cilicia 1964-1968*. «Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften» [DAW], 102. «Ergänzungsbände zu den *Tituli Asiae Minoris*», 3. Vienna 1970.
- Bean 1958
 Bean 1965-1967
 G. E. Bean, "Inscriptions in the Antalya Museum". *Belleten* XXII (1958) 21-92.
 G. E. Bean, *Journeys in Northern Lycia 1965-1967*. «Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften» [DAW], 104. «Ergänzungsbände zu den *Tituli Asiae Minoris*», 4. Vienna 1971.
- BNP*
 Bosch – Atlan 1947
Brill's New Pauly. Eds. H. Cancik – H. Schneider. Leiden/Boston 2002-.
 E. Bosch – S. Atlan, "Antalya Kitabeleri". *Belleten* XI/41 (1947) 87-125.
- CIL*
DGE en línea
EA
 Haspels 1971
Corpus Inscriptionum Latinarum. Ed. T. Mommsen. Berlin 1883.
Diccionario Griego-Español en línea (2006–2018).
Epigraphica anatolica (Bonn).
 C. H. E. Haspels, *The Highlands of Phrygia. Sites and Monuments*. 2 vols. Princeton 1971.
- Heberdey – Kalinka
 R. Heberdey – E. Kalinka, *Bericht über zwei Reisen im südwestlichen Kleinasien, ausgeführt im Auftrage der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften*. «Kaiserliche [Österreichische] Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften» [DAW], 45,1. Vienna 1897.
- Hom. *Il.*
 (= Homeros, *Ilias*) Kullanılan Metin ve Çeviri: Homeros, *İlyada*. Çev. A. Erhat – A. Kadir. İstanbul 2009.
- IGR*
Inscriptiones graecae ad res romanas pertinentes, ed. René Cagnat et al. 3 vols. Paris 1901-1927. Vol. 3, fasc. 1-6, with Jules F. Toutain, Pierre Jouguet and Georges Lafaye. Paris 1902-1906. Reprint: Chicago, Ares 1975.
- IPerge*
 S. Şahin (Hrsg.), *Inschriften von Perge (Teil I)*. IK 54. Bonn 1999. *Inschriften von Perge (Teil II)*. IK 61. Bonn 2004.
- ISmyrna*
 Kearns 2002
 Laminger-Pascher 1992
 G. Petzl, *Die Inschriften von Smyrna*. 2 vols in 3. Bonn 1982, 1987, 1988.
 E. Kearns, "Aias". *BNP* (2002) 409-410.
 G. Laminger-Pascher, *Die kaiserzeitlichen Inschriften Lykaoniens, fasc. 1*. «Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Denkschriften» [DAW], 232. «Ergänzungsbände zu den *Tituli Asiae Minoris*», 15. Vienna 1992.
- LGPN*
Lexicon of Greek Personal Names. Eds. P. M. Fraser – E. Matthews. Oxford 2013.
- Liddle – Scott 1883
 Mansel – Akarca 1949
 Merkelbach – Şahin 1988
 H. G. Liddell – D. D. R. Scott, *Greek-English Lexicon*. New York 1883⁷.
 A. M. Mansel – A. Akarca, *Perge'de Kazılar ve Araştırmalar*. Ankara 1949.
 R. Merkelbach – S. Şahin, "Die publizierten Inschriften von Perge". *EA* 11 (1988) 97-169.
- Ormerod – Robinson 1910
 H. A. Ormerod – E. S. G. Robinson, "Notes and Inscriptions from Pamphylia". *ABSA* 17 (1910) 215-249.
- Peek 1955
 W. Peek, *Griechische Vers-Inschriften I, Grab-Epigramme*. Berlin 1955.
- RE*
Paulys Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft. Hrsg. G.

- Wissowa. Stuttgart 1984-.
- Schindler 1972 F. Schindler, *The Inschriften von Bubon (Nordlykien)*. Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch- historische Klasse. Sitzungsberichte (SAW, SbWien) 278.3. Vienna 1972.
- SEG *Supplementum Epigraphicum Graecum*. Vols. 1-11, ed. Jacob E. Hondius, Leiden 1923-1954. Vols. 12-25. Ed. Arthur G. Woodhead. Leiden 1955-1971. Vols. 26-41. Eds. Henry W. Pleket and Ronald S. Stroud. Amsterdam 1979-1994. Vols. 42-44. Eds. Henry W. Pleket, Ronald S. Stroud and Johan H. M. Strubbe. Amsterdam 1995-1997. Vols. 45-49. Eds. Henry W. Pleket, Ronald S. Stroud, Angelos Chaniotis and Johan H. M. Strubbe. Amsterdam 1998-2002. Vols. 50-. Eds. Angelos Chaniotis, Ronald S. Stroud and Johan H. M. Strubbe. Amsterdam 2003-.
- Sterret 1888 J. R. S. Sterrett, *The Wolfe Expedition to Asia Minor [during the summer of 1885]*. «Papers of The American School of Classical Studies at Athens». 3. 1884/1885. Boston 1888.
- TAM *Tituli Asiae Minoris, II. Tituli Lyciae linguis Graeca et Latina conscripti*. Ed. Ernst Kalinka. 3 fasc. Vienna 1920-1944. Fasc. 1, nos. 1-395, *Pars Lyciae occidentalis cum Xantho oppido* (1920); fasc. 2, nos. 396-717, *Regio quae ad Xanthum flumen pertinet praeter Xanthum oppidum* (1930); fasc. 3, nos. 718-1230, *Regiones montanae a valle Xanthi fluminis ad oram orientalem* (1944).
- Toepffer 1984 J. Toepffer, "Aias (3)". *RE I* (1984) 930-935.